

Mandat, osnovne funkcije i struktura Svjetske banke

Uvod

Svjetska banka, od osnivanja 1944. godine, prerasla je iz jedne institucije u grupu od pet razvojnih institucija. Njena misija se razvila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD), kao pokretača poslijeratne obnove i razvoja, u današnji mandat ublažavanja svjetskog siromaštva koji se ostvaruje kroz saradnju članica Grupe: Međunarodne organizacije za razvoj (IDA), Međunarodne finansijske korporacije (IFC), Multilateralne agencije za garantovanje investicija (MIGA) i Međunarodnog centra za rješavanje investicionih sporova (ICSID).

Svjetska banka ima multidisciplinarno i raznovrsno osoblje koje uključuje ekonomiste, javne političke eksperte, sociologe, a više od trećine osoblja je zaposleno u rezidentnim kancelarijama zemalja članica.

Upravljanje

Svjetska banka ima 188 zemalja članica, ili dioničara, čiji su predstavnici u Odboru guvernera (Upravnom odboru Svjetske banke). Odbor guvernera se sastoji od jednog guvernera i jednog zamjenika guvernera koje imenuje svaka zemlja članica, a obično su to ministri finansija, guverneri centralnih banaka ili visoki funkcioneri sličnog ranga. Biraju se na period od pet godina i mogu biti ponovo imenovani. Sastaju se jednom godišnje na godišnjim sastancima Odbora guvernera Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda.

Guverneri delegiraju određene poslove na 25 izvršnih direktora koji rade u Svjetskoj banci. Pet najvećih dioničara imenuje izvršnog direktora, dok ostale zemlje članice predstavljaju izabrani izvršni direktori. Izvršni direktori čine Odbor direktora Svjetske banke koji se obično sastaje najmanje dva puta nedeljno da nadgleda poslovanje Svjetske banke, uključujući i odobravanje kredita i garancija, nove politike, administrativni budžet, strategije pomoći i zaduživanja zemalja i finansijske odluke.

Predsjednik Odbora izvršnih direktora predsjedava sastancima i odgovoran je za opšte rukovođenje Svjetskom bankom, bira se od strane Odbora izvršnih direktora na period od pet godina, s pravom ponovnog izbora.

Funkcije Odbora guvernera

Upravljanje Svjetskom bankom je povjereno Odboru guvernera, kao najvišem tijelu nadležnom za donošenje odluka u skladu sa Statutom Svjetske banke.

Dio svojih ovlaštenja Odbor guvernera je prenio na Odbor izvršnih direktora, a u svojoj nadležnosti zadržao je sljedeća ovlaštenja: prijem i suspenzija članova, povećavanje ili smanjivanje kapitala, raspodjela neto prihoda Svjetske banke, odlučivanje o žalbama,

zaključivanje aranžmana s drugim međunarodnim organizacijama, ukidanje operacija Svjetske banke, određivanje broja izvršnih direktora i usvajanje izmjena Statuta.

Odbor izvršnih direktora

Odbor izvršnih direktora čini predsjednik Grupe Svjetske banke i 25 izvršnih direktora. Predsjednik je predsjedavajući i obično nema pravo glasa osim u slučaju neriješenog glasanja. Izvršni direktori kao pojedinci ne mogu predstavljati Svjetsku banku osim ako nisu posebno ovlašteni od strane Odbora. Od novembra 2010. godine ukupan broj izvršnih direktora je 25.

Zamjenici izvršnih direktora imaju ovlaštenja da djeluju u odsustvu svojih izvršnih direktora. Pored toga, viši savjetnici i njihovi zamjenici pružaju pomoć izvršnim direktorima u radu i mogu prisustvovati sastancima Odbora u ulozi savjetnika, bez prava glasa.

Glasačka moć

Svjetska banka kao i MMF ima ponderisani sistem glasanja. Prema Statutu, članstvo u Svjetskoj banci je dozvoljeno svim članicama MMF-a.

Pet izvršnih direktora imenuje pet članica s najvećim brojem dionica (trenutno Sjedinjene Američke Države, Japan, Njemačka, Francuska i Velika Britanija). Kina, Rusija i Saudijska Arabija biraju svoje izvršne direktore, a ostale izvršne direktore biraju druge članice. Glasačka moć se razlikuje od institucije do institucije u okviru Grupe Svjetske banke.

Detaljnije o Svjetskoj banci se može vidjeti na stranici: <http://www.worldbank.org/>

Institucije koje čine Grupu Svjetske banke

Međunarodna banka za obnovu i razvoj (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD) osnovana je 1944. kao osnovna institucija Svjetske banke i ima za cilj da smanji siromaštvo u zemljama sa srednjim i niskim nivoom prihoda promovisanjem održivog razvoja putem kredita, garancija, upravljanja rizikom, kao i analitičkih i savjetodavnih usluga. (<http://www.worldbank.org/en/about>)

Međunarodno udruženje za razvoj (International Development Association – IDA) osnovano je 1960. IDA praktično radi isto što i IBRD – stavlja sredstva u vidu novca na raspolaganje pomažući time najprioritetnije projekte kojima se unapređuje ekonomski razvoj najmanje razvijenih zemalja. IDA odobrava kredite pod znatno povoljnijim uslovima, naročito u pogledu kamata i roka vraćanja uzetih kredita. Razlika u uslovima pod kojima se ova sredstva odobravaju proističe iz suštinske razlike među zemljama koje pomaže IBRD i onih kojima pomaže IDA. Krediti IDA namijenjeni su skoro isključivo veoma siromašnim zemljama u razvoju koje ne bi ni mogle biti u stanju da uzmu sredstva na zajam pod uslovima pod kojima ih odobrava IBRD. (<http://www.worldbank.org/ida>)

Međunarodna finansijska korporacija (International Finance Corporation – IFC), članica Grupe Svjetske banke, najveća je globalna razvojna institucija usmjerena isključivo na privatni sektor. Pomaže zemlje u razvoju u postizanju održivog rasta finansijskih investicija, mobilise kapital na međunarodnim finansijskim tržištima i pruža savjetodavne usluge kompanijama i vladama. (<http://www.ifc.org>)

Multilateralna agencija za garantovanje investicija (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA) je osnovana 1988. kao članica Grupe Svjetske banke za promociju direktnih stranih investicija u zemlje u razvoju za podršku ekonomskog razvoja, smanjenja siromaštva i poboljšanja životnih uslova. MIGA ispunjava ovaj mandat nudeći osiguranje od političkog rizika (garancije) za investitora i kreditora. (<http://www.miga.org>)

Međunarodni centar za rješavanje investicionih sporova (International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID) obezbjeđuje međunarodne pogodnosti za poravnanje nagodbom ili arbitražom investicionih sporova. (<http://icsid.worldbank.org/ICSID>)